

**OTWARTE SPOTKANIE ON-LINE Z CYKLU
„SLAWISTYCZNE ŚRODY” –
WYSTĄPIENIE DR EWELINY DRZEWIECKIEJ**

Podczas pierwszego spotkania z tego cyklu w nowym roku akademickim 2021/2022, dnia 27 października 2021 roku wysłuchaliśmy wystąpienia dr Eweliny Drzewieckiej pt. *Od rewolucjonistów do ekumenistów. Święci Cyryl i Metody w okresie socjalizmu w Bułgarii*.

Wystąpienie poświęcone było funkcjonowaniu tradycji cyrylo-metodejskiej w warunkach reżimu komunistycznego w Bułgarii. Przedmiotem uwagi były zmiany semantyczne, jakim podlegała kluczowa dla bułgarskiej pamięci kulturowej narracja o dziele św. Cyryla i Metodego – jako Słowiańskich i Bułgarskich Oświecicieli – w kontekście społeczno-politycznej dynamiki, charakteryzującej kulturę bułgarską w okresie 1944–1989.

Interpretacja wybranych tekstów naukowych i popularnonaukowych, powstałych w związku z państwowymi obchodami jubileuszy cyrylo-metodejskich, służy odpowiedzi na pytanie o związki między dyskursem naukowym i partyjnym w warunkach bułgarskiego socjalizmu, ale też o (nie)religijny charakter nowoczesnego kultu św. Cyryla i Metodego i jego znaczenie w perspektywie tzw. komunistycznego nacjonalizmu. Podjęty został problem „przepisywania” historii na potrzeby legitymizacji władzy (komunistycznej) oraz stosowalności funkcjonujących w nauce pojęć w odniesieniu do prawosławnego kontekstu kulturowego.

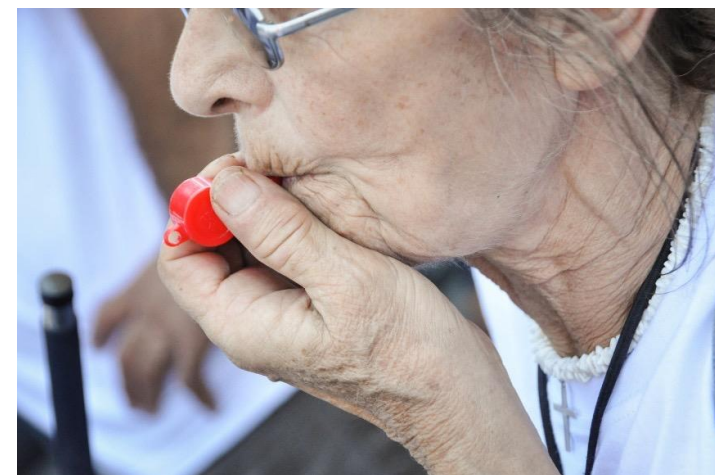
Podczas wystąpienia dr E. Drzewiecka prezentowała wyniki badań opublikowane w książce *Юбилейно и модерно. Кирило-методиевският разказ през социализма в България* (София: Кирило-Методиевски научен център при БАН, 2021).

(Oprac. E. Drzewiecka)

Dr Ewelina Drzewiecka – adiunktka w IS PAN oraz w Centrum Cyrylo-Metodejskim Bułgarskiej Akademii Nauk. W swoich badaniach zajmuje się różnymi wymiarami relacji religia–nowoczesność, m.in. problemem nieobecności tradycji chrześcijańskiej w bułgarskiej literaturze oraz dyskursie literaturoznawczym oraz funkcjonowaniem narracji cyrylo-metodejskiej w kulturze i nauce XX wieku. Za książkę *Herezja Judasza w kulturze (po)nowoczesnej. Studium przypadku* (2016) otrzymała nagrodę Fundacji Sławistycznej.

**OTWARTE ZEBRANIE NAUKOWE ZAKŁADU
LITERATUROZNAWSTWA I KULTUROZNAWSTWA –
WYSTĄPIENIE DR EWY WRÓBLEWSKIEJ-TROCHIMIUK**

W ramach otwartego seminarium Zakładu Literaturoznawstwa i Kulturoznawstwa Instytutu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk dnia 12 października 2021 roku miało miejsce wystąpienie dr Ewy Wróblewskiej-Trochimiuk pt. *Imagine all the people. Populistyczna i anty-populistyczna retoryka serbskich i chorwackich manifestacji ulicznych po roku 2000*.

Uczestniczka protestu „Powstanie ekologiczne” (Ekološki ustanak), Belgrad, 2021.
Fot. Sara Ristić, CC BY-NC 2.0

Dr Ewa Wróblewska-Trochimiuk prowadzi szeroko zakrojone badania nad wizualnymi dyskursami manifestacji politycznych w Chorwacji i Serbii. Od 2019 roku jako kierowniczka realizuje grant SONATA Narodowego Centrum Nauki (2018/31/D/HS2/03127). Podczas otwartego seminarium naukowczyni prezentowała fragment przygotowywanej monografii. »

Celem wystąpienia była interpretacja populistycznych i antypopulistycznych elementów języka wizualnego używanego podczas protestów w Chorwacji i Serbii po roku 2000. W swojej analizie badaczka podążała za myślą Ernesta Laclau, definiującego populizm jako dyskursywną strategię tworzenia politycznego podziału społeczeństwa na dwa obozy i wezwania do mobilizacji „słabszych” przeciw „tym u władzy”. Laclau nie uznaje populizmu za ideologię ani żadną konkretną treść programową, ani nawet projekt polityczny, ale za sposób uprawiania polityki.

Podczas wystąpienia badaczka poddała analizie obrazy i slogany, jakich używają protestujący, by zwizualizować i wyrazić postawę antypopulistyczną, a także zaprezentowała klasyfikację wizualnych dyskursów populistycznych, jakie obrazy protestów wytwarzają. Ponadto dr E. Wróblewska-Trochimiuk pokazała swego rodzaju paradoks, a mianowicie to, w jaki sposób populistyczna retoryka infekuje język antypopulistycznych protestów. Jak zauważyła, pozwala to uchwycić tzw. moment populistyczny (w ujęciu Chantal Mouffe) i rozpoznać sam akt konstruowania nowego podmiotu zbiorowego działania – ludu.

Komentarz do referatu wygłosiła dr hab. Dominika Kasprówicz, prof. ucz., politolożka zajmująca się m.in. badaniem komunikacji politycznej i populizmu, aktualnie również dyrektorka Willi Decjusza w Krakowie.

(Oprac. E. Wróblewska-Trochimiuk)

Dr Ewa Wróblewska-Trochimiuk – kulturoznawczyni, sławistka, adiunktka w IS PAN. Autorka monografii *Sztuka marginesów. Chorwacki plakat polityczny* (<https://ispan.waw.pl/ireteslaw/handle/20.500.12528/1908>, 2018), opublikowanej również w języku chorwackim *Umjetnost na marginama. Hrvatski politički plakat* (2019). Kierowniczka projektu „Wizualne artykulacje oporu politycznego w Serbii i Chorwacji po roku 2000” (NCN, SONATA, 2018/31/D/HS2/03127). Współredaktorka naczelna czasopisma „Sprawy Narodowościowe. Seria nowa”. Zajmuje się kulturą wizualną krajów byłej Jugosławii, nowymi ruchami społecznymi oraz antropologią polityczną.

OTWARTE SEMINARIUM NAUKOWE POZNAŃSKIEJ PRACOWNI IS PAN – REFERAT DR. WOJCIECHA MĄDRĘGO

W dniu 21 października 2021 roku odbyło się w sali seminaryjnej w Pałacu Działyńskich w Poznaniu kolejne zorganizowane w systemie hybrydowym, otwarte seminarium naukowe poznańskiej pracowni IS PAN. »

Dziewiętnastowieczny sarkofag książąt Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego, znajdujący się w katedrze w Płocku. Fot. Wojciech Mądry

Dr Wojciech Mądry przedstawił na nim swój referat na temat *Pamięć o panujących poprzez miejsca ich pochówków na przykładzie nekropolii piastowskich – ciągłość tradycji czy fałszerstwo?* Autor zaprezentował w nim cztery nekropolie władców z dynastii piastowskiej znajdujące się na terenie Polski (Poznań, Płock, Cieszyn, Opole), a następnie dokonał „dekonstrukcji” tradycyjnego, przez lata utrwalonego spojrzenia na przyczyny ich powstania oraz autentyczność rzekomo znajdujących się w nich doczesnych szczątków władców z dynastii piastowskiej. Pomimo zmieniających się na przestrzeni wieków uwarunkowań, gloryfikacja panujących niegdyś władców dynastii piastowskiej poprzez eksponowanie prawdziwych bądź tworzenie domniemanych miejsc ich pochówków służy realizacji ściśle określonych celów politycznych, ekonomicznych czy społecznych, aktualnych dla danego czasu i zmieniających się wraz z nim.

Bez wątpienia uznanie w celach politycznych fikcyjnych miejsc pochówków za prawdziwe jest fałszerstwem (XIX-wieczne nekropolie w Poznaniu i Płocku utworzono „ku pocrzepieniu serc” w trudnych dla społeczeństwa polskiego latach zaborów na gruncie rodzenia się współczesnej świadomości narodowej, w Cieszynie jako argument w sporze granicznym z Czechosłowacją w okresie międzywojennym, natomiast w Opolu jako symbol budowania lokalnej społeczności po przemianach ustrojowych w latach 90. XX wieku).

(Oprac. W. Mądry)

Dr Wojciech Mądry – adiunkt w Zakładzie Historii IS PAN. Swoje zainteresowania badawcze koncentruje wokół problematyki związanej z historią średniowieczną Polski, polityką dynastyczną Piastów, a zwłaszcza miejscami pochówków jej przedstawicieli. Prowadzi również badania nad historią polskiej slawistyki z podkreśleniem specyfiki działalności poznańskiego ośrodka slawistycznego w latach 1919–1939.

UDZIAŁ DR. WOJCIECHA MĄDRY W MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ W MOSKWIE

W dniach 12–14 października 2021 roku miała miejsce w Moskwie w systemie hybrydowym zorganizowana przez Instytut Słowianoznawstwa

znawstwa RAN międzynarodowa konferencja naukowa „Межкультурное и межъязыковое взаимодействие в пространстве Славии (к 110-летию со дня рождения С.Б. Бернштейна)”. Konferencja odbyła się w ramach 110 rocznicy urodzin wybitnego rosyjskiego slawisty, badacza gramatyki porównawczej oraz historii języków słowiańskich, a także twórcy atlasu lingwistycznego Słowiańszczyzny S. B. Bernsteina.

W konferencji wzięło udział liczne grono badaczy zarówno z Rosji jak również z Austrii, Bułgarii, Czech, Japonii, Macedonii, Mołdawii, Polski, Ukrainy, Słowacji oraz Stanów Zjednoczonych. W jej trakcie wygłoszono 50 referatów m. in. z historii badań slawistycznych, gramatyki języków słowiańskich, dialektologii, lingwistyki, Etnolingwistyki, literaturoznawstwa oraz historii kultury. Ze strony IS PAN w konferencji wziął udział dr Wojciech Mądry, który wygłosił referat pt. *История Словаря славянских древностей за четверть века с момента его создания* (*Historia Słownika starożytności słowiańskich w ćwierć wieku od jego wydania*). »

Na zdjęciu komplet ośmiu tomów *Słownika starożytności słowiańskich* w Zakładzie Historii IS PAN w Poznaniu w Pałacu Działyńskich. Fot. Wojciech Mądry

W swoim wystąpieniu przedstawił powstałą w 1927 roku z inicjatywy polskich slawistów pierwszą w światowej literaturze próbę stworzenia specjalistycznej encyklopedii obejmującej dzieje i kulturę wczesnych Słowian a także przyczyny, z powodu których zamierzenie to nie doszło wówczas do skutku. Sukcesem natomiast zakończyła się kolejna próba zapoczątkowana u progu lat 50. XX wieku z inicjatywy Tadeusza Lehra-Spławińskiego i Zygmunta Wojciechowskiego, która wraz z podkreśleniem związku redakcji *Słownika* z IS PAN od momentu jego powstania aż do ukazania się jego ostatniego zeszytu (t. 8, z. 2) w 1996 roku została szczegółowo omówiona w dalszej części wystąpienia. Spotkało się ono z życzliwym przyjęciem i komentarzem ze strony uczestników Konferencji, m.in. ze strony akad. Swietlany Michailovny Tolstay, która zachęciła autora wystąpienia do napisania artykułu na ten temat do czasopisma „Slavianovedenie”. Udział w tej konferencji był zarówno okazją do zapoznania się z szeroką problematyką badań prowadzonych przez zagraniczne ośrodki slawistyczne, jak też do zaprezentowania osiągnięć IS PAN na forum międzynarodowym.

(Oprac. W. Mądry)

WARSZTATY DR HAB. HELENY KRASOWSKIEJ, PROF. INST., NA UNIWERSYTECIE W BUKARESZCIE

W dniach 18–22 października 2021 roku dr hab. Helena Krasowska, prof. inst., poprowadziła warsztaty z pracownikami Uniwersytetu w Bukareszcie, dotyczące badań naukowych w sytuacji pandemii. Ponadto odbyły się dwa spotkania z rumuńskimi uczonymi, których celem była wymiana doświadczeń w pracy naukowej w tym trudnym okresie, m.in. dotyczące prowadzenia badań terenowych w czasie zagrożenia epidemiologicznego. Helena Krasowska przeprowadziła również kwerendę naukową w Bibliotece Rumuńskiej Akademii Nauk. Podczas wizyty w Rumunii odbyły się także spotkania z przedstawicielami Instytutu Polskiego oraz Domu Polskiego w Bukareszcie.

Helena Krasowska ze współpracownikami w katedrze języków słowiańskich.
Zdjęcie z archiwum autorki

Helena Krasowska podczas warsztatów dotyczących prowadzenia zajęć
w czasie Covid-19. Zdjęcie z archiwum autorki

Z kolei w dniach 25–29 października 2021 roku dr hab. H. Krasowska, prof. inst., przeprowadziła wykłady na Wydziale Języków i Literatur Słowiańskich Uniwersytetu w Bukareszcie. Wykłady dotyczyły niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego znaczenia w stosunkach polsko-rumuńskich. Dyskusje toczono na temat polskiej mniejszości w Rumunii oraz na tematy ogólniejsze: o badaniach mniejszości narodowych i etnicznych, o statusie i prestiżu języka, o zachowaniu języków małych grup etnicznych. W wykładach uczestniczyli studenci uczący się języka polskiego, rosyjskiego i ukraińskiego oraz wykładowcy Uniwersytetu. Oprócz wykładów odbyły się liczne warsztatowe dyskusje z pracownikami Uniwersytetu, których spodziewanym efektem będzie kontynuacja wykładów o podobnej tematyce oraz współorganizacja ćwiczeń ze studentami tegoż uniwersytetu w językach polskim, rosyjskim oraz ukraińskim.

(Oprac. H. Krasowska)

Dr hab. Helena Krasowska, prof. inst. – slawistka w IS PAN, popularyzatorka wiedzy na temat kultury i języka Bukowiny. Odznaczona medalem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony dla Kultury Polskiej” oraz Srebrnym Krzyżem Zasługi przez Prezydenta RP. Otrzymała także dyplom honorowy Komitetu Językoznawstwa PAN za wybitne osiągnięcie naukowe w zakresie językoznawstwa w kategorii prac zespołowych. Autorka licznych artykułów naukowych i monografii.

CYKL WYKŁADÓW DR HAB. DOROTY KRYSTYNY REMBISZEWSKIEJ, PROF. INST., NA TEMAT POLSKICH SŁOWNIKÓW GWAROWYCH

Dr hab. Dorota Krystyna Rembiszewska, prof. inst., wygłosiła cykl wykładów na temat polskich słowników gwarowych (18–22 października 2021 roku) w Katedrze Studiów Środkowoeuropejskich (Katedra sredoeurópskych štúdií) Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Preszowskiego (Filozofická fakulta Prešovskej univerzity).

Dorota Krystyna Rembiszewska podczas wykładu na Uniwersytecie Preszowskim.
Zdjęcie z archiwum autorki

Wykłady odbyły się w ramach programu Erasmus+. Studenci kierunków: studia środkowoeuropejskie oraz filologia słowacka, mieli okazję zapoznać się z dorobkiem polskiej leksykografii gwarowej. Usłyszeli także o bogatym zbiorze słowników rejestrujących leksykę z obszaru Polski północno-wschodniej – Podlasia i Suwalszczyzny. Była to dobra okazja do porównania regionów położonych na wschodzie Słowacji – Šariša, Abova i Zemplinu, które tworzą charakterystyczny obszar pogranicza językowego.

(Oprac. D.K. Rembiszewska)

Dr hab. Dorota K. Rembiszewska, prof. inst. – slawistka, językoznawczyni w IS PAN. Jej obszar zainteresowań badawczych obejmuje m.in. dialektologię, onomastykę i leksykografię gwarową. W latach 2012–2015 była kierowniczką afiliowanego przy IS PAN projektu: „Komputerowy system ewidencji archiwaliów do Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny i Słownika bohemizmów”. Autorka wielu artykułów, współautorka książek oraz monografii m.in. *Gwary nadbużańskie mazowiecko-podlaskie* (2002); *Dynamika rozwoju gwary Knyszyna i okolic na Podlasiu w XX wieku* (2006); „Słownik dialektu knyszynskiego” Czesława Kudzinowskiego (2007).

**WYKŁADY I WARSZTATY DR. WOJCIECHA SOSNOWSKIEGO
NA UNIwersYTECIE KAROLA W PRADZE**

W dniach 1 i 2 października 2021 roku na zaproszenie Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Karola w Pradze odbyły się wykłady i warsztaty dr. Wojciecha Sosnowskiego w ramach realizowanego w latach 2020–2022 europejskiego programu Erasmus plus pt. „Dziedzictwo kulturowe w nauczaniu języka obcego. Transfer wiedzy” (realizowanego przez Stowarzyszenie *Russkij dom* w Warszawie). Zgodnie z harmonogramem zaplanowane są kolejne wizyty u parterów grantu z Irlandii, Niemiec i Hiszpanii.

Dr Wojciech Sosnowski wygłosił w Pradze wykład i przeprowadził warsztat zatytułowany *Kreatywność w nauczaniu języków obcych*, podczas których omówił współczesne podejście do realizacji Taksonomii Blooma w procesie kształcenia językowego oraz zaprezentował szereg technik glottodydaktycznych wspierających uczących się w rozwoju kreatywności. W wydarzeniu wzięli udział wykładowcy i nauczyciele języka rosyjskiego z Republiki Czeskiej. Zgodnie z wymogami sanitarnymi w tym kraju wykłady mogły się odbyć na żywo w piętnastoosobowych grupach.

Wojciech Sosnowski podczas warsztatów. Fot. Ladislava Dolanová

Wojciech Sosnowski podczas warsztatów. Fot. Ladislava Dolanová

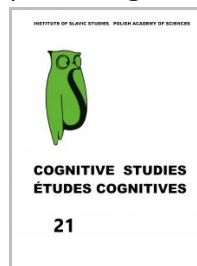
Wojciech Sosnowski podczas warsztatów. Fot. Ladislava Dolanová

(Oprac. W. Sosnowski)

Dr Wojciech Sosnowski – adiunkt w IS PAN. Autor ponad 50 artykułów naukowych w dziedzinie glottodydaktyki i językoznawstwa slawistycznego. Członek Rady Programowej czasopisma „Języki Obce w Szkole”. Współautor: *Leksykonu odpowiedniości semantycznych w języku polskim, bułgarskim i rosyjskim* (2017); *Leksykonu aktywnej polskiej i ukraińskiej frazeologii* (2018).

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Zaproszenie do lektury 21 tomu czasopisma „Cognitive Studies | Études cognitives”

Właśnie ukazał się 21 tom czasopisma „Cognitive Studies | Études cognitives”, dostępny na platformie czasopism IS PAN:

<https://ispan.waw.pl/journals/index.php/cs-ec/issue/view/127>.

Tom zawiera 19 prac, wśród których znajdziemy 7 artykułów z zakresu semantyki i lingwistyki konfrontatywnej w ujęciu kognitywnym, 8 artykułów z socjolingwistyki oraz 4 recenzje monografii językoznawczych.

Przedmiotem opisów i analiz publikowanych w „Cognitive Studies | Études cognitives” prac tradycyjnie są języki całego świata, tym razem ujęte w sieci semantyczne, systemy kognitywne, rzeczywistość alternatywną, sensory noematyczne, językowe konstrukty świata, komunikację międzykulturową, technologię informacyjną, struktury semantyczno-syntaktyczne oraz predykatowo-argumentowe.

Ponadto w tym tomie zawarte zostały szczegółowe badania nad zależnością struktury zdaniowej od użytego słownictwa biznesowego, opisy interferencji językowych w różnych kombinacjach języków (w tym angielskiego, chińskiego, arabskiego, polskiego, ukraińskiego). Kolejnym interesującym zagadnieniem jest rewizja wyników testów asocjacji niejawnych oraz biegłości słownej, które przeprowadzono na grupie 47 osób z zaburzonymi systemami walencyjnymi. Nie mniej zajmującym tematem poruszonym w tym tomie jest również socjolingwistyczny opis nowych użytkowników języka dolnołużyckiego, charakterystyka chińskiej mniejszości w Polsce czy bułgarskie i polskie struktury predykatowo-argumentowe z wbudowanym argumentem doskonale opisane w nurcie teoretycznych badań konfrontatywnych z semantycznym językiem pośrednikiem. Miło nam poinformować, że w prezentowanym tomie debiutują autorzy z Egiptu, Chin oraz Iranu.

Z myślą o jakości publikowanych prac poprosiliśmy o przygotowanie opinii 32 uznanych recenzentów reprezentujących chińskie, kanadyjskie, litewskie, polskie, serbskie, ukraińskie i włoskie ośrodki naukowe.

(Oprac. R. Roszko)

Języki słowiańskie dziś: w kręgu kategorii, struktur i procesów pod redakcją Jakuba Lubomira Banasiaka, Aleksandra Kiklewicza i Julii Mazurkiewicz-Sułkowskiej, Warszawa-Łódź: Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk – Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2021 [Prace Slawistyczne. Slavica 150]

W repozytorium Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk i Retslaw została opublikowana monografia pod redakcją Jakuba Lubomira Banasiaka, Aleksandra Kiklewicza i Julii Mazurkiewicz-Sułkowskiej, *Języki słowiańskie dziś: w kręgu kategorii, struktur i procesów*, jako 150 tom serii „Prace Slawistyczne. Slavica”, nr handle:

<https://hdl.handle.net/20.500.12528/1933>.

Współwydawcą tomu jest Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Tom został zadedykowany Profesor Małgorzacie Korytkowskiej – slawistce związanej zarówno z Instytutem Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, jak i z Uniwersytetem Łódzkim, wieloletniej Redaktor naczelnej „Studiów z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”. Monografia składa się z 20 rozdziałów, obejmujących stosunkowo szeroki zakres zjawisk językowych, takich jak: semantyka, składnia, prace konfrontatywne, leksykologia i leksykografia oraz zasoby językowe i zagadnienia przekładu. Wskazane kwestie omawiane są nie tylko w odniesieniu do współczesnych języków słowiańskich, ale nierzadko w porównaniu z innymi językami. Podkreślana jest rola semantyki i składni jako kluczowych komponentów badań lingwistycznych. Autorami rozdziałów w tomie są uznani slawiści z Polski i zagranicy.

Zapraszamy do lektury.

(Oprac. D. Leśniewska)